

Кедергілерді еңсеру: білім сапасын арттыру жолдары. Білім беру: болашаққа апарар жол

ЖАРИЯЛАНДЫ
11.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185757/>**Володяқызы Айгерім****Жумаадан Айсұлу**

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды Ұлттық Зерттеу университеті

2- курс магистранттары.

Қарағанды, Қазақстан.

Ғылыми жетекшісі: **Абильдина Салтанат Қуатовна**

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются основные препятствия, влияющие на качество образования, а также пути их преодоления. Автор подчеркивает, что образование является ключевым фактором развития личности и общества, а повышение его качества требует комплексного подхода. В статье анализируются проблемы, связанные с профессиональной подготовкой учителей, мотивацией учащихся, состоянием образовательной инфраструктуры, социальным неравенством и устаревшими методами обучения. Предлагаются практические решения, включающие внедрение инновационных технологий, обновление учебных программ, создание благоприятной образовательной среды и обеспечение психологической поддержки учащихся. Подчеркивается, что улучшение качества образования возможно только при совместных усилиях педагогов, государства и общества.

ANNOTATION

This article examines the main obstacles affecting the quality of education and explores effective ways to overcome them. The author emphasizes that education is a fundamental pillar of both personal and societal development, and improving its quality requires a comprehensive and systematic approach. The article analyzes key issues such as teacher

qualifications, student motivation, educational infrastructure limitations, social inequality, and outdated teaching methods. Practical solutions are proposed, including the implementation of innovative technologies, modernization of curricula, improvement of learning environments, and provision of psychological support for students. The article concludes that enhancing education quality is achievable only through the collaborative efforts of educators, government institutions, and society as a whole.

Білім беру – бұл қоғамның ең маңызды институттарының бірі, әрі бірегейі. Ол әрбір адамның өміріндегі ең маңызды кезең болып, тұлғаның дамуына, әлеуметке қосылуына, рухани және интеллектуалдық байлықты меңгеруіне үлкен ықпал ететіні сөзсіз. Білім – тек жеке тұлғаның даму құралы ғана емес, сонымен қатар қоғамның дамуының негізі болып табылады.

Білім беру – бұл адамға жаңа білім мен дағдыларды меңгерту, оның өмірде сәтті әрі нәтижелі болуына мүмкіндік беретін үздіксіз процесс. Білім адамның интеллектуалдық деңгейін дамытып қана қоймай, ойлау қабілетін де жетілдіруге ықпал етеді. Ол адамды тек белгілі бір салада маман етіп қалыптастырумен шектелмейді, сонымен қатар оның дүниетанымын кеңейтеді, ой-өрісін дамытып, мәдени және моральдық тұрғыдан жетілуіне жол ашады. Білім әрбір жеке адамның ғана емес, бүкіл қоғамның экономикалық, мәдени және әлеуметтік тұрғыдан дамуындағы басты фактор болып саналады.

Қазіргі таңда білім беру саласында, дәлірек айтқанда білім сапасын арттыру жолында көптеген кедергілер мен қиындықтар кездеседі. Олардың ішінде оқу жүйесінің төмен сапасы, мұғалімдер мен оқушылардың мүмкіндіктерінің шектеулігі, сондай-ақ білім беру инфрақұрылымының әлсіздігі де бар. Бұл кедергілер білімнің сапасына тікелей әсер етіп, оқушылардың болашақтағы мүмкіндіктерін біршама шектейді. Осы мақалада біз білім сапасын арттыру үшін еңсерілуі қажет негізгі кедергілерді және оларды жеңу жолдарын қарастыратын боламыз. Олардың ішіндегі негізгі кедергілер мен олардың шешу жолдарын алып қарастыратын болсам:

1. Мұғалімдердің біліктілігі мен кәсіби дамуы. Білім сапасын арттырудағы ең үлкен кедергінің бірі-мұғалімдердің біліктілігі мен кәсіби деңгейі. Қазіргі уақытта көптеген мұғалімдерде өз білімдерін жаңартуда және жаңа әдістерді меңгеруде қажетті уақыт пен ресурстар жеткілікті емес. Мұғалімдер үшін көптеген арнайы курстар, тренингтер мен семинарлар ұйымдастырылып, сондай-ақ олардың кәсіби дамуын үнемі бақылап отыру қажет. Бұл мұғалімдерге өз пәндерін терең түсінуге, жаңашыл әдістерді қолдануға және оқушылардың білім сапасын арттыруға мүмкіндік берері сөзсіз. Бұл кедергіні жоюдың мынадай жолдарын қарастырғым келеді:

- Мұғалімдерге арналған тұрақты біліктілікті арттыру курстарын даярлау;

- Заманауи әдіс-тәсілдер мен технологияларды үздіксіз оқыту;
 - Әрбір мұғалімнің кәсіби өсу жоспарын жасау.
2. Оқушылардың мотивациясы мен оқуға деген қызығушылығы. Білім сапасының төмендігіне әсер ететін тағы бір маңызды фактор -оқушылардың мотивациясының төмен болуы. Әлбетте, егер оқушылар оқу процесіне қызығушылық танытпаса, олар тек формалды түрде ғана білім алады. Бұл, өз кезегінде, білімнің сапасына және оқушылардың болашақтағы жетістіктеріне теріс әсер етеді.

Оны шешудің жолдары:

- Оқушыларға жеке мотивация беріп, олардың білімге деген құлшынысын арттыру.
 - Оқу бағдарламаларын жаңарту арқылы олардың қызықты әрі қолжетімді болуын қамтамасыз ету.
 - Білімнің практикалық маңыздылығын түсіндіру және оқушыларды зерттеу мен жаңа білімді іздеуге ынталандыру.
3. Білім беру инфрақұрылымының сапасы. Қазіргі білім беру жүйесінің тағы бір кедергілерінің бірі -мектептердің инфрақұрылымының ескіруі. Көптеген мектептерде қажетті оқу құралдары мен техникалық жабдықтардың жетіспеушілігі бірден байқалады. Интерактивті тақталар, ресурстар, компьютерлер, зертханалық құрал-жабдықтар мен басқа да заманауи технологиялармен қамтамасыз етілмеген мектептер оқушылардың білім деңгейін арттыруға қажетті жағдайды жасай алмайды.

Олардың шешу жолдары:

- Мектептердің материалдық-техникалық базасын жаңарту;
 - Оқу құралдары мен ресурстарды заманауи талаптарға сай жабдықтау;
 - Интерактивті оқыту әдістерін қолдануды енгізу.
4. Оқушыларға жан-жақты қолдау көрсету. Оқушылардың білім сапасы тек оқу материалдарын меңгеру деңгейіне ғана емес, олардың психологиялық жағдайына да тікелей байланысты екендігі белгілі. Оқу кезінде туындайтын қиындықтар, психологиялық стресстер және тұлғалық мәселелер оқушылардың оқуына кері әсер етеді. Сондықтан психологиялық қолдау жүйесі маңызды рөл атқарады.

Бұл кедергіні шешудің жолдары мынадай:

- Психологиялық қызмет көрсету, оқушылардың эмоционалды жағдайына аса

көңіл бөлу.

- Әлеуметтік жағдайы төмен отбасы балаларына қосымша білім беру бағдарламаларын ұсыну, қолдау көрсету.
 - Оқушыларға жеке кеңес беру, олардың тұлғалық дамуында көмек көрсету.
5. Білім беру жүйесінің әдіснамалық жаңаруы. Көп жағдайда білім сапасы дәстүрлі оқыту әдістеріне негізделеді, олар қазіргі заман талабына сәйкес келмей жатады. Ол үшін оқу процесіне инновациялық технологиялар мен әртүрлі әдістерді енгізу қажет. Бұл әрине, оларға білімді игеру тәсілдерін өзгертуге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және өз бетінше ойлау дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Бұл кедергінің мынандай шешу жолдарын қарастыруға болады:

- Оқу процесінде жобалық әдіс пен проблемалық оқытуды қалыптастыру.
 - Оқушыларды сыни ойлауға, өз пікірін қорғауға дағдыландыру.
 - Инновациялық оқыту құралдарын: онлайн курстарды, білім беру платформаларын, мобильді қосымшаларды қолдану.
6. Оқушылардың әлеуметтік жағдайы мен білімге қолжетімділігін назарға аудару. Қазақстанның көптеген аймақтарында әлеуметтік теңсіздік білім алу мүмкіндіктеріне кедергі келтіруде. Әсіресе шалғай ауылдар мен әлеуметтік тұрғыдан әлсіз отбасылардан шыққан балалар білімге толық қол жеткізе алмауы мүмкін. Себебі, мұндай жағдайлар білім беру жүйесінің теңсіздігіне әкеліп соғады.

Шешудің жолдары:

- Әлеуметтік жағдайы төмен отбасылардан шыққан балаларға арнайы көмек көрсету (стипендиялар, оқу құралдары, қосымша сабақтар);
- Қашықтан оқыту мүмкіндіктерін дамыту, одан ары жетілдіру;
- Мектептер арасындағы теңсіздікті жою үшін мемлекеттік қолдау бағдарламаларын жүзеге асыру.

Кедергілер	Шешудің жолдары	Мақсаттары
Мұғалімдердің біліктілігі мен кәсіби дамуы	— Мұғалімдерге арналған үздіксіз білім беру курстарын ұйымдастыру — Тренингтер мен семинарларды жиі өткізу	— Мұғалімдердің кәсіби деңгейін арттыру — Мұғалімдерге жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларды үйрету

Білім беру инфрақұрылымының әлсіздігі	— Мектептерді заманауи техникалық құралдармен жабдықтау — Жаңа оқу құралдары мен ресурстарды енгізу	— Білім беру процесін жаңарту — Оқушылар үшін оқу ортасын жақсарту
Оқушылардың мотивациясының төмендігі	— Оқушыларға ынталандыру шараларын енгізу — Оқу бағдарламаларын қызықты әрі интерактивті ету	— Оқушылардың білімге деген қызығушылығын арттыру — Оқушылардың өзін-өзі дамытуға ынтасын арттыру
Әлеуметтік теңсіздік және қолжетімсіздік	— Әлеуметтік жағдайы төмен отбасы балаларына арнайы білім беру бағдарламаларын енгізу — Қашықтан оқыту мүмкіндіктерін арттыру	— Әлеуметтік теңсіздікті жою, әрбір балаға білім беру мүмкіндігін қамтамасыз ету — Білімге тең қолжетімділікті қамтамасыз ету
Жаңа білім беру әдіс-тәсілдерінің қолданылмауы	— Жобалық және проблемалық оқыту әдістерін енгізу — Интерактивті технологияларды (интерактивті тақталар, білім беру платформалары) қолдану	— Оқушылардың сыни ойлау дағдыларын дамыту — Оқу процесін қызықты және тиімді ету
Білім беру бағдарламаларының ескіргендігі	— Оқу бағдарламаларын заманауи талаптарға сай жаңарту — Пәндер бойынша практикалық дағдыларды дамыту	— Оқушыларды болашақ өмірге дайындау, қажетті дағдыларды беру — Оқушылардың тәжірибелік білімін арттыру

Білім сапасын арттыру -кешенді процесс, ол тек оқу бағдарламаларын жаңартумен ғана шектеліп қоймайды. Бұл мұғалімдердің біліктілігін арттыру, оқушыларға жан-жақты қолдау көрсету, білім беру инфрақұрылымын жаңарту және әдіснамалық жаңаруды талап етеді. Сонымен қатар, бұл мәселеде оқушылардың мотивациясы мен әлеуметтік жағдайы да маңызды фактор болып табылады. Оқушылардың білім алуына барынша қолайлы жағдай жасау үшін барлық деңгейдегі басқарушылар, мұғалімдер мен қоғам бірігіп жұмыс істеп, ортақ мақсатқа қол жеткізуі керек деп есептеймін. Тек осылайша ғана біз білім беру саласында сапалы өзгерістер жасап, болашақ ұрпақтың білім деңгейін жоғарылатуға қол жеткізе аламыз.

Білімді ұрпақ – білімді елдің болашағы демекші, ұлы саяси көшбасшы Махатма Гандидің мына сөзін негізге алғым келеді: «Білім -болашақтың кілті, ол тек жеке тұлға үшін емес, тұтас қоғам үшін маңызды.»

Бұл орайда әрбір мемлекет білім беру жүйесін дамытуға үлкен назар аударуы қажет. Білім беру жүйесінің сапасы – қоғамның экономикалық деңгейінің бірден-бір көрсеткіші болып табылады. Қазіргі кезде білімнің маңызы артқан сайын, бұл мемлекет үшін де стратегиялық ресурсқа айналып отыр. Бұл тек ұлттық экономика мен мәдениеттің негізін қалауға ғана емес, жаһандық аренада бәсекеге қабілетті болуға да зор мүмкіндік береді.

Білім беру – қоғамның іргетасы. Ол ұлттың болашағын қалыптастырып, адамдарды жетілдіреді. Білім беру жүйесін жаңғырту, жаңа технологияларды енгізу, инклюзивті білім беру және мұғалімдердің біліктілігін арттыру арқылы біз болашақ ұрпақтың сапалы білім алуға жол ашамыз. Білім - тек жеке тұлғаның ғана емес, бүкіл қоғамның дамуына, экономикалық тұрақтылыққа және мәдени өркендеуге негіз болады. Еліміздің де қарыштап дамуына, дамыған мемлекеттердің алды болуына білімді ұрпақтың, өскелең өсіп келе жатқан өнегелі жастардың арқасында ғана қол жеткізе алатынымыз айдан анық. Олай болса, білім беру жүйесін одан әрі жетілдіріп, сапалы біліммен қамтамасыз ету біздің басты міндетіміз болмақ.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Құдайбергенова, Р. А. (2018). *Білім беру жүйесіндегі инновациялар*. Алматы: Қазақ университеті.
2. Сарбасова, А. Б. (2020). *Білім сапасын арттырудағы қазіргі заманғы әдістер мен тәсілдер*. Астана: Жоғары мектеп баспасы.
3. Әбдіғалиева, Г. А. (2019). *Қазақстандағы білім беру саласындағы реформалар және олардың нәтижелері*. Алматы: Экономика баспасы.
4. Сағындықова, С. М. (2017). *Білім берудегі кедергілер мен оларды шешу жолдары*. Жоғары білім сапасы, №4.
5. *Педагогика және психология ғылымдары (2021)*. Білім беру сапасын арттыру мәселелері. Астана: Білім баспасы.
6. Құдияров, Ә. Н. (2021). *Қазіргі білім беру жүйесінің мәселелері мен оны шешу жолдары*. Алматы: ҚазМУ баспасы.
7. Даниярова, А. Р. (2020). *Тиімді білім беру жүйесі: әдістемелік аспектілер*. Қарағанды: ҚарМУ баспасы.
8. Шарипова, Ш. Қ. (2018). *Жаңа педагогикалық технологиялар және олардың білім сапасына әсері*. Тараз: Тараз университеті баспасы.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.